

L a t w e e f c h u A w i s e s.

Nr. 49. Zettortdeenâ 8tâ Dezember 1838.

No Fuhrmallas.

Lauzineeki gan scho gadd daudj weetas brehz, ka uhdens pee seena un pee dahrsa augleem leelu skahdi effoht darrijis, bet to gohdu neweens Deewam ne warr atrait, ka winsch winnu druwas ar baggatu mañiti gan schelligi apfwehtijis. Mums sweineekeem sikkaki klahjahs, jo us ta leela tihruuna, fur mums sawa deenischka maïse japelna, schi gaddâ tikkai mas fo no Deewa swehtibas effam redjejuschi. Zauru waffaru un ruddeni juhreas sweija bij ittin knappa gan no plekstehm (buttehm) gan no silkeem (strim-malahm.) Zittôs gaddôs pa scho laifu sawas siwis par labbu naudas wehrdinu warram pahrdohht arrajeem un fuptscheem, bet taggad pascheem truhst, ta ka dasch labs fainneeks jaw ne sinn, kahdu pakohdu buhs gahjejeem lihds doht un pascham rohka nemt. Zitteem arri brangi tihkli bohja gahjuschi, gan pa wehtrai-nahm nahstim no wilneem saplohsiti, gan no masejem kuffaineem faehsti, kas wiffinwairaf eeksch muddas dsihwo, tas irr eeksch tahs sapu-üschas juhreas sahles, fo daudjreis siwju weeta eeksch tihfleem atrohnam un kas gan pee sweijo-schanas mums ne patihf, bet muhsu dahrseem un lauizineem suhdu weeta leeti derr. Us tahdu wihsf mums gan buhs gruhts gads Jareds, bet kam kristigs prahts un tizziga firbs, tee pee se-wis dohma: tapatt jaw Debbes tehwa gahda-schana buhs, kad paschi tif Deewu luhdsam un strahdajam! un ja kahds grihb jautahf, kapehz gan Deews schogadd ta ar mums darrijis, tad winni amiiiiin swehta Pahwila wahrdu: (Reem. II, 39.) Kurfch irr pasinnis ta kunga prahtu, jeb kurfch irr bjijs winna padohma dewejs? To-mehr weens irr tahds gudrineeks muhsu starpa,

kas schkeetahs to wainu atrabdis, kadeht tas Kungs muhsu tihflu ne irr swehtijis, bet kuffai-nus suhtijis tohs samaitahf. Jo muhsu masâ draudse kahdi pahrdesinit wihsf, zaur to grah-matinu pahr sahtibas beedribahm pamohdmasi, brandwihnu pawiffam atmettuschi, ta ka diwi fainneeki jaw saweem pirmeem dehleem labbas kristibas bes brandwihna lahfites taiffjuschi un daschi gandrihs jaw gaddu apfahrt pee semnes un juhreas darbecem ittin labbi bes brandwihna pahr-teef. Scheem sahtigeem laudim nu tas gudrs zil-weks to minnetu wainu usgreesch, jo kad kahda rihta weens pahris no teem iswelke sawus tihklus gaujschi muddas pilnus un no kuffaineem sazirkus, tad winsch teem peesfrehje klahf un ar leelahm dusmahm bahrdamees pahrimette; „ka tahdu soh-du winni gan effoht pelnijuschf no Deewa par to, ka tee brandwihna derschhanu grihbhoht isnih-zinahf, bet ka zaur winneem deemschehl wisseem zitteem effoht lihds jazeesch, jo itt-ka Deews leet sawu sauli uslehft pahr laineem un pahr lab-beem un leet leetu lht pahr taifneem un pahr nefaisneem, ta winsch taggad effoht nodohmajis ar teem kuffaineem peimefleht, ir tohs brand-wihna nizzinatajus, ir tohs nabbagus dschre-jus, kam te nekahda waina, lihds ar winneem.“ Rê tarwu gudribu, kas ta Deewa prahtu pasihst wairaf, ne ka ta kunga Apusuls! No Deewa garra tapatt ta ne warr buht, jo schis kas wiff-labbaki sinn, kas eeksch Deewa irr, gan fakka: Wai teem, kas pehz siipru dschreenu dsennahs! (Esaij. 5, II.) bet ka tas kungs sahtibas dehft kahdu sohdihs, to ne weena bihbelê ne effam lassjuschi. Tad nu schi gudriba gan no zittas sfohla, no brandwihna garra pascha buhs nahkusi, jo muhsu wiltigs praweets, kas lee-kahs Deewa padohmu isgudrojis, pars to lee-

tu tif stipri mihlo un bruhke ka zittfahrt labbi pahrtizzis fainneeks buhdams, zaur farwu dserfchanu un palaištu dsihwoschanu pehzak no mahjahm irr islikts. Tapehz tee, kam winsch tā nahze wirfū, pasmeedamees schim warreja atpraffiht: zaur kahdu mainu tad no winna pascha jaw senn Deewa swehtiba effoht atstahjufi? un kas winna mahjasweetu effoht apehdīs, woi fahntiba un juhras kuffaini, woi brandwihns un frohga brahki? Us schohdu jautaschanu wihram ne tikke atbildeht, bet ar wissu farwu gudribu un leelu mutti bij jakaunahs un fluffu jazeesch. Raut jelle tā wisseem mutte tiftu aishahsta, kas to fahntibas padohmu par sifktu smahde un daudsina un ar redsedamahm azzim ne reds, ar dsirdedamahm aufim ne dsird, kā pascheem un zitteem dserfchanas grehks to wiffleelaku pohstu darra pee laizigas un muhschigas labklahschanas! — Kahdu preekschshimi par scho buhschanu Deews mums rahdjīs zaur fuggeem, kas mallā scho gadd usfrehjuschi, to turplikkam stahstifim.

Pee mums Zelgaweescheem no tihfleem ween ittin retti kahds pahrtteek, bet uppineekeem ja ne wairak silku un pawalga nauda no sweijes cenahk. Tee arri fuhdsahs ka schis gads gluschi tufsch gads no swim, tam prettiim Deews teem baggati swehtijīs lauzinus un dahrsus ar maifi un augleem, un Deews laukōs un dahrsōs wairak dewis, nedf uppēs atrahwis. Tā pee uppineekeem un atkal pee teem kam weeglas semmes, kurrus scheit fauzam filleneekus, bet kam grunts-semmes jeb mahleneekeem teem pawiffam un gluschi tufsch gads pee laufeem, dahrseem, plawahm, lohpeem, tā ka daschā weetā gluschi pohsts nabbaga lautineem.

Rā pee Zuhrmallas tā arri pee mums irr fahntibas un nefahntibas beedri, un schee beidsamee proht tahdu paschu melidju swelpt, kā tur pee juhrmallas, jo nefahntibas beedru lungam irr

arri warreni wahrdi un stipri padohmi. Kahbi tad? tohs fadsird pa frohgeem, us tirgeem un deemschehl arri pa daschahm mahjahm. — Kah Deews kahdu gohdigu fahntibas beedri muhsu draudsē peemefleja ar to, ka tas zilweks seenu wesdams kahju pahrlause, tad kahds fainnisch effoht fazzijīs: reds nu! dshraji ne friht, teem kahjas weffalas, bet scheem no fauleem spehks isjuddis, schee kaulus wairs ne warr faturreht! Brandwihns effoht neweffelig, kad buhtu dshris, tad buhtu weffals! — Kah zits fahntibas beedris flims gulleja, tad peenahze nefahntibas beedris pee winnas gultas fazzidams: mulki! ne laujees peewiltees, brandwihns labs, flimmās deenās ihpaschi derr, eij pee mahzitaja, falki ka par johkeem farwu wahrdu effi rullī lizzis eewillt, un winsch wehlehs tew farwu wahrdu isdsehst, tad tew isdshiffhs arri flimmiba un preeki isplauks — Tā tad pee mums, kā wiffur teem prettineeki ne truhst, kas labbu lectu gribb eezelt, un kas starp wilkeem buhdami libds ar teem ne kauz, paturredami ka zilweks arri wilku starpā naw wilks, bet weenunehr zilweks. Arri nefahntibas beedri pee mums gan wehlesohs, ka brandwihns pasaulē ne mas ne buhtu, atshidami ka tas teescham wisseem par pohstu, bet wehl pawahji irr brandwihnu winneht; talabb buhtu teizama leeta, kad waldischana ar farwu swehzigu rohku palihdsētu to fahrdinataju atstahdinahk, kā Pruhshu semmē schim brihscham notteek. Pruhshu fehminsch to fahntibas beedribu usluhko kā kahdu teizamū leetu, un talabbad ne ar patagu, bet ar pamuddinadamu balfi sawus pawalstineekus fshubbina scho nelcefigu dshreenu gluschi aiftahk. Daudf mahzitaji Pruhshōs prett scho lectu dikti karrojahs. Kahds Pruhshu mahzitais jauku prahmatinu farakshijīs pahf scho lectu (Nuzen und Schaden des Brandweintrinkens von Dr. F. Liebetrut, tai grahamatā 44 pufslappas ar masu druffu, makfa Zelgawā 10 kap. subd.) un Pruhshu fehminsch 10,000 grahaminaas pa welti lizzis isballiht. — Labbi buhtu ja rastohs, kam patifschana un walla buhtu scho grahamatinu Latweeschu wallodā pahrzelt, lai arri daschas lee

tas, kas tur bilbetas jau eefsch tabs grammatinas: sumas pahr sahtibas beedribahm un atkal eefsch Vohpes mahzitaja Hillnera spreddikeem buhtu atrohnamas. Weidsama lappâ tai

wirfspeeminneta grammatina irr labs rehfinums ko saweem lassitajeem dohsim palaffiht.

Ja kahds semneeks, woi saldats, woi ammatneeks, woi jaunskungs dserr:

Skucnas.	3f mehnesi.	3f gadda.	Eefsch 30 gaddeem.	Tahs intereffes 5 no 100, isdohd eefsch 30 gaddeem auglus.	Parwissam subdeem eefsch 30 gaddeem.	Ja nu kahda pagassa 100 dseh-rasi, tad schee eefsch 30 gaddeem apdserr.	Ja nu kursem-me 500,000 zilweft, tad pa wissu kursemi eefsch 30 gaddeem apdserr.
3 graschus jeb 1½ kap.	45 kap.	5,40 kap.	162 rubl.	121½ rubl.	283½ rubl.	28,350 rubl.	141,750,000 rubl. sudr.
3 kap.	90 kop.	10,80 kap.	324 rubl.	243 rubl.	567 rubl.	56,700 rubl.	283,500,000 rubl. sudr.
7½ kap.	2,25 kop.	27 rubl.	810 rubl.	607½ rubl.	1417½ rubl.	141,750	708,750,000 rubl. sudr.

Peec schihš skahdes wehl japeeskaita klahst 1) ta nauda kas atkal no tahm intereffehm nahf, arri auglus nesdami, 2) ta nauda, kas rohkas ne nahf zaur tam ka peedsehriš zilweks sfinodams laifu un darbu kawedams neneeku ne pelna, 3) ta nauda ko istehre, tohs kas zaur dserschaniu nabbagi, ahrâ prahâ palikkuschi, saglu un slepfawa darbeem padewuschees, nabbagu namnôs un zeetumôs barroht, 4) ta nauda ko tee zeetumi, nabbagu namini un winnu usluhki prassa, 5) ta nauda ko apteeki nemm par sahlehm, ispohstitu wesselibu atlabboht u. t. j. p. W. W.

Dsehrejâ par preekschsihmi.

Kahds ammatneeku-sellis, kas aplam dserschani, un jiteem netikkumeem bij padewees, un weemu reisi zauru nakti plihtejis, gabja nu fehkohbidamees, pattlabban deenai austoht, par eelu us mahjahm. Sche winsch fateelahs ar naktswaktineeku, kas ta ka pilstatôs mehds darriht, to rihta-stundi nosauz un weemu perschu no weenas wezjas dseefmas dseed:

pamohstees, grehzineeks,
no tawa grehka: meegu,
atspirgiti blehdineeks

un peenemm atkal jehgu,

redš laiks irr tuwu klahst,
tew algu dahwinaht! —

To dsirdejs sellis apstahjahs, un brihnischki tam sirds tohp sagrahbta. — Pa tam azzumirklam, pee-eet zits ammata beedris, bet kas sahtigs un gohdigs puifis bija, kas paschu laifu us wanderschaniu dewees, kas winnam ussauz: woi tu dsirdi brahl, ko waktineeks schè dseed? — „Dsirdu gan, atbilbeja plihneeks, bet es gribbu nu ar atstahf sawu blehschu-zellu, un ne wairs pohsta dsehrejs buht; schè tew manna rohka!“ — No ta rihta winsch palikke labbaks zilweks, un atmette to elles dserschaniu. —

Teesas flubdinafchanas.

No Palkaisē pagasta teesas tohp wiffi tee, kam labdas taisnas parradu prassifchanas pee ta Palkaisē saimneeka Sihu Jurra buhtu, pahr kurra mantu konkurse spreesia, ušaižinati, pee saudeschanas sawas teesas libds 7tu Janwar 1839 sawas prassifchanas preedht un sagaidišt kō teesa pehz likkumeem spreedihš. Palkaisē pagasta teesa, Stā Nowember 1838. 3

(L. S.) ††† Jurre Brauvert, pagasta wezzakais.
(Nr. 94.) J. C. Freyberg, pagasta teesas srihweris.

No Kursifchu pagasta teesas tohp wiffi tee, kam labdas taisnas parradu prassifchanas buhtu, pee ta zikkahrtiga Kursifchu saimneeka Stahrku Andreja Zirzen, pahr kurra mantu parradu deht konkurse spreesia, ušaižinati, pee saudeschanas sawas teesas libds 12tu Janwar 1839, kas par to weenigu un isflehgschanas terminu noliktš, ar sawahm prassifchanahm šewit peeteiktees, jō pehz schi termina neweens wairš ne taps klaušitš. Kursifchu pagasta teesa, 12tā Nowember 1838. 2

(L. S.) Jahnis Reekstš, pagasta wezzakais.
(Nr. 206.) L. Schmidt, pagasta teesas srihweris.

Wiffi tee, kam labdas taisnas parradu prassifchanas buhtu pee teem Kulschu muifchas saimneekem Spanneneeku Janna un Widdinu Andreja, tohp ušaižinati, pee Kulschu muifchas pagasta teesas libds 22tru Dezember f. g. peeteiktees. Kulschu pagasta teesa, 16tā Nowember 1838. 2

††† Gailit Anšs, pagasta wezzakais.
(Nr. 61.) E. Meyer, pagasta teesas srihweris.

Zittas flubdinafchanas.

No Jahneem 1839 irr Dundangas Moriza, Kafenes, Walpenes, Irbes, un sudmallu frohgš uš arrenti dabbutjami. Kam patiktu schohs frohgš uš arrenti uemt, teek ušaižinati, libds 1mu Janwar 1839 ar labbahm parahdischanas simehm peeteiktees pee 2

Dundangas muifchas waldischanas.

Kad esmu eedohmahjees, to leelaku pussi manas tabakas no J. H. Hollander kunga no Rihgā, pahdoht, tad es taggad to par eepirkm maksu pahdohmu. 3

C. W. G. Alberti.

Naudas, labbibas un prezzu tirguš nš plazzi. Rihgā tanni 28tā Nowember 1838.

	Subraba			Subraba	
	Rb.	Kp.		Rb.	Kp.
3 rubli 53½ kap. papihru naudas gelbeja	1	—	I pohds kannepu	—	90
5 — papihru naudas	1	40	I — linnu labbakas surtes	2	—
I jauns dahlberis	1	32	I — — siktakās surtes	1	80
I puhrs rubsu	1	40	I — tabaka	—	65
I — kweeschu	3	—	I — bjelses	—	75
I — meeschu	1	5	I — sweesta	2	40
I — meeschu = putraimu	1	50	I muzza silku, preeschu mizzā	8	50
I — ausu	—	60	I — — wihfichnu mizzā	9	—
I — kweeschu = milku	3	50	I — farkanas sahlš	7	—
I — bihdeletu rubsu = milku	2	—	I — rupjas leddainas sahlš	5	—
I — rupju rubsu = milku	1	40	I — rupjas baltas sahlš	4	75
I — firnu	1	60	I — smalkās sahlš	4	50
I — linnu = sehklas	3	—			
I — kannepu = sehklas	1	25	50 graschi irr warra jeb papihres rublis un warra nauda stahw ar papihres naudu weenā maksā.		
I — timmenu	5	—			

D r i h w d r i k k e h t .

No jührmallas-gubernementu augstas waldischanas pusses: Hofraht von Braunschweig, grahm, pahriuhkotais.
No. 481.